

H. C. Petersen:

TO NØDPENGESEDLER FRA ALS

Der blev i en periode fra 1. jan. 1917 indtil d. 18. maj 1920 udgivet nødpengesedler i mange sønderjydske kommuner. Det fik imidlertid en brat afslutning, da der fra den nedsatte internationale Kommission udsendtes følgende meddelelse:

» Anordning« angående udstedelse af pengerepræsentativer i afstemningsområdets 1. zone: Det forbydes herved kommuner og kommunalforbund at udstede nye pengerepræsentativer af enhver art. Overtrædelse straffes med bøder af indtil det dobbelte beløb af de udstedte pengepræsentativers pålydende. Denne ordning træder i kraft straks.

Flensborg, d. 18. maj 1920

C. Brudenell-Bruce.

Sparekasser og banker udgav de første primitive nødpengesedler, kommuner, bykasser og enkelte private fulgte efter. Der var forskellige grunde til at sætte nødpenge i cirkulation, først indsamlinger af guld- og sølvmønter i begyndelsen af krigen 1914–18. Senere mangel på metaller og stigende priser og lønninger var medvirkende til en katastrofal mangel på småpenge. Den tyske rigsbank og rigstrykkeriet var ude af stand til at efterkomme den stigende efterspørgsel af småpenge. Under normale omstændigheder var det naturligvis strafbart at fremstille pengesedler, men bortset fra en bøde til direktør og kasserer i Broager Sparekasse, der udgav den første seddel 1. jan. 1917, så rigsbanken og rigstrykkeriet stiltiende til, da kommunalråd og institutioner i fællesskab løste problemerne ved ulovligt at fremstille millioner af nødpengesedler til erstatning for småpenge. Bøden til sparekassen i Broager er sandsynligvis givet af politiske grunde, fordi sedlen havde dansk tekst. Dette understreges af, at »Sonderburger Bank« lidt senere udgav en lignende seddel, men med tysk tekst, uden at der skete noget.

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion/ Kommission:

Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
jensmadsen@moneta.dk
Tlf.: 74 44 95 63

Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevej 17
6400 Sønderborg.
Tlf.:74 43 34 82
Fakjaer@mail.tele.dk

Brevbud:

Ved brevbud betales 3% i
salær og evt. porto.

Faste brevbud skal være
fremme dagen før auktionen.

Modtages af
H. C. Deelee
Gønner Bygade 29
6230 Røde Kro
Telefon 74 66 49 50
hansdeele@bbsyd.dk

Oplag: ca. 110 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.nfns.dk

Tryk: Langenberg
Sønderborg

Først d. 9. oktober 1918, en måned før afslutningen af første verdenskrig, besluttede den tyske regering, på opfordring af rigsbanken og rigstrykkeriet, at bede amtskredse og kommuner om hjælp ved fremstilling af pengesedler, de såkaldte kredssedler, pålydende 5 - 10 - 20 - 50 - 100 mark. I Sønderborg og Haderslev kredse blev fremstillet et oplag på 31/2 million. Myndighederne henstillede, at man lavede kredssedlerne så kunstneriske som muligt på specielt tyndt papir, helst med vandmærker og i flerfarvede tryk, for at undgå efterligninger og forfalskninger.

Rigsbanken erstattede falske sedler med halvdelen af deres pålydende. Denne frygt for forfalskning var dog foreløbig ubegrundet, da man kun i syv tilfælde fik udleveret falske sedler, og i alle tilfælde små beløb. Ikke mange af disse henstillinger om kunst og kvalitet er blevet fulgt ved fremstillingen af kredssedlerne, de virker kedelige sammenlignet med de nødpengesedler, der blev udgivet af de lokale institutioner. Flere af disse kan betegnes som små kunstværker, f. eks. Broagersedlen fra 1919 med guldtryk.

Nødpengesedlerne må deles op i grupper for at give et nogenlunde klart billede af udviklingen fra 1. januar 1917, hvor man rev en seddel ud af en blok, der blev kvitteret af kassereren og stemplet af pengeinstituttet og kommunen og til de sidste nordslesvigske sedler, der tryktes i 1922.

Fortsættes i næste blad.

Artiklen blev første gang bragt i Årbog 1970 for Historisk Samfund for Als og Sundeved.

Medlemssalg nr. 470

tirsdag den 8. januar 2019

Nr	Me dl		Kons	Opr. Pris	
		Sedler			
1	38	DK Løgumkloster 25 pf. Si. 64C	0	20	
2	38	DK Dybbøl 25 + 50 øre Si. 27-28	0	65	
3	38	DK Haderslev 2 krone Si. 51	0	35	
4	38	DK Haderslev 5 krone uden kontrol nr. Si. 52	0	40	
5	38	DK Sønderborg 50 pf. Si. 96B	0	20	
6	38	DK Varnæs 1 mark Si. 112	0	95	
7	72	DK Gram 11 stk 2 mark V Si. 35 i kontrol nummer rækkefølge	01-0	55	
8	72	DK Gram 2 stk 2 mark V Si. 35	0	10	
9	83	DK Varnæs 1 mark Si. 112	0	95	
10	56	D 20 stk sedler	lot	15	
11	56	D 17 stk sedler	lot	10	
12	56	Estland 5, 10, 20 penni 1919 KM 39,40,41	lot	20	
13	56	Estland 10, 20 penni 1919 KM 40,41	lot	10	
14	56	Estland 2 stk 10 penni 1919 KM 40	lot	10	
15	56	Estland 3 marka 1919 KM 44	1-	10	
16	56	Estland 25 marka 1919 KM 47	1	50	
17	56	Estland 50 marka 1919 KM 55	1	50	
18	56	Estland 100 marka 1919 KM 48 itu revet	1-	25	
19	56	Letland 2 x 1 rubel, 10 rubel 1919 KM R1,R4	lot	10	
20	56	Rusland 2, 3 rubel 1919, 2 x 250 rubel 1919, 500 rubel 1921, 2 x 1000 rubel 1921	lot	50	
21	56	Rusland 10 rubel 1918, 2 x 50 rubel 1918 KM89, 91	lot	10	
22	56	Rusland 25 kopek 1919, 3,10 rubel 1919	lot	15	
23	56	Rusland 2 kopek?, 2 x 20 rubel 1917, 40 rubel 1917 KM38, 39	lot	5	
24	56	Rusland 3 x 1 rubel 1898 KM15 forsk underskft	lot	10	
25	56	Rusland 12 x 100 rubel 1910, 500 rubel 1912	lot	10	

26	56	Rusland 10 rubel 1918, 2 x 50 rubel 1918 KM89, 91	lot	10	
27	56	Rusland 250 rubel 1917 KM36	1	10	
28	56	Rusland 5 x 3 rubel 1905 KM9	lot	10	
29	56	Rusland 9 x 5 rubel 1909 KM10	lot	10	
30	56	Rusland 13 x 5 rubel 1909 KM39	lot	10	
31	56	Rusland 6 x 10 rubel 1909 KM11	lot	10	
32	56	Rusland 6 x 10 rubel 1909 KM11	lot	10	
33	56	Rusland 6 x 25 rubel 1909 KM12 fork underskft	lot	10	
34	56	Rusland 6 x 25 rubel 1909 KM12 fork underskft	lot	10	
35	56	Læder tegnebog	brugt	hb	
36	56	D Reuter notgeld Utern 6 forsk 50 pf 1921 incl org kuvert DS 46	0	30	
		Mønter			
37	56	D 10000 mark 1923 Notgeld der Provinz Westfalen	0	50	
38	56	D 3 mark 1910 D Bayern	1	50	
39	56	D 3 mark 1910 A Peussen	1	50	
40	56	D 3 mark 1910 jub Berlins Universitet	01	200	
41	56	D 3 mark 1911 A Peussen	1	50	
42	56	D 5 mark 1901 jub 200 Jahre Königreich	01	200	
43	56	D 5 mark 1901 jub 200 Jahre Königreich	1++	175	
44	38	DK ½ R.B.S. 3-H12 1842	1+	45	
45	38	DK 6 skilling 12-1-H 20 1813	1-1+	45	
46	38	DK Bankmøntsæt 1974	0	15	
47	38	DK Bankmøntsæt 1975	0	15	
48	38	Norge Bankmøntsæt 1979	0	15	
49	38	DK 1 medalje Ålborghavn 500 år 1976	0	20	
50	38	DK 1 medalje Holstebromøntklub 1973- 1978	0	20	
51	38	DK 1 medalje Sæby Købstad 450 år 1974	0	20	
52	38	DK 1 medalje Ålborg tunnel 6 maj 1969	0	20	
53	38	DK 1 snurremønt ESSO	0	25	
54	38	Afrika 5 stk primitive betalingsmiddel	0	hb	
55	38	D 25 pfennig Deutsches Reich 1909A	01	20	

56	38	D 1 mark Deutsches Reich	1925A	1++	25
57	38	D 1 mark Deutsches Reich	1905A	1+	20
58	38	D 1 Reichsmark	1934J	1++	25
59	38	D 1 Reichsmark	1936G	1+	25
60	38	D 2 mark Deutsches mark	1951	1++	25
61	38	D 5 mark Deutsches mark	1958F	1+	65
62	38	D 5 mark Deutsches mark	1959G	1+	65
63	86	DK Fr. 3. 2 skilling 1648 H122A 		1	150
64	86	DK Fr. 3. 2 skilling 1648 H 122B 		1	350
65	86	DK Fr. 3. 2 skilling 1667 H 140A Si23.4 		1+	430
66	86	DK Chr. 7. 8 skilling 1782 H31 R 		1(+)	6650
67	86	DK Fr. 6. 1 skilling 1812		1++	70
68	86	DK Chr. 2. 1 skilling 1515 Malmø (kopi)		0	50
69	86	DK 1 øre 1878		1	90
70	86	DK 1 øre 1907, 09		0-01	70
71	86	USA 1 dollar 1921		1+	100
72	86	USA 1 dollar 1921 D		1++	110
73	86	DK 1 stk. reklamemønt Ryg Dollar Shag		1+	20
74	86	DK 10 kr. H.C.Andersen 2005 i etui		proof	125
75	86	Tyskland 6 stk. euromønter		0	100
76	86	D 1 stk. medalje Friedrich der Grosse		01	20
77	153	DK 1 kr 1936 		0	1000
78	153	DK 2 kr 1925 		0	750
79	153	DK Chr. 5. 4 mark 1693 H125B Si 138.2 		1(+)	1000
80	153	DK Fr. 7. ½ sk 1852		01	125
81	153	DK Fr. 7. ½ sk 1857 rigsæble H17B Si8.2		01	75
82	153	DK Fr. 7. 1 sk 1853		1(+)	50
83	153	DK Fr. 7. 1 sk 1856 rigsæble H16B Si 9.2		0	125
84	153	DK Fr. 7. 1 sk 1860		0	125
85	153	DK Fr. 7. 1 sk 1863		0	150
86	153	DK Fr. 7. 16 sk 1856vs		1++	130
87	153	DK Fr. 7. 16 sk 1857vs		1+	85
88	153	DK Fr. 7. ½ rigsdaler 1854vs		1+	275
89	153	DK Fr. 7. ½ rigsdaler 1855vs		1(+)	175

90	153	DK Fr. 7. 1 rigsdaler 1854 	1++	375	
91	153	DK Fr. 7. 1 rigsdaler 1855vs 	1+	300	
92	153	DK Fr. 7. 1 speciedaler 1853vs H4A Si6.1 	1+	1250	
93	153	DK Fr. 7. 1 sechsling 1850 kh	1+	100	
94	153	DK Fr. 7. 1 sechsling 1851	1++	175	
95	153	DK Fr. 7. 1 schilling 1851 N og kopi i rand	01	100	
96	153	DK Chr. 9. ½ sk 1868	01	75	
97	153	DK Chr. 9. 1 sk 1867	0	175	
98	153	DK Chr. 9. 1 sk 1871	0	325	
99	153	DK Chr. 9. 1 sk 1872	0	200	
100	153	DK Chr. 9. 4 sk 1867	1(+)	85	
101	153	DK Chr. 9. 4 sk 1871	01	150	
102	153	DK Chr. 9. 4 sk 1874	1(+)	175	
103	176	DK Mejeritegn Nüböl v/ Gram 1 L Sk.Kjm. Sø6564	1+	150	
104	176	DK Mejeritegn Nüböl v/ Gram 1 L Sødm. Sø6565	1+	150	
105	176	DK Mejeritegn Bevtoft SK. M. Sø6470	1+	30	
106	176	DK Mejeritegn Bevtoft SØD MÆLK Sø6471	1+	30	
107	176	Australien penny 1957, 2 cent 1966	1	hb	
108		Danmarks Medaljen 1976 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
109		Danmarks Medaljen 1979 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
110		Grønlands Medaljen 1976 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
111		Grønlands Medaljen 1978 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
112		Grønlands Medaljen 1980 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
113		Grønlands Medaljen 1981 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
114		Islands Medaljen 1973 incl æske (A. Nyborg)	0	50	

115		Islands Medaljen 1975 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
116		Norges Medaljen 1979 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
117		Sveriges Medaljen 1977 incl æske (A. Nyborg)	0	50	
		Sedler			
118		D Altona 10 mark 28.10.19 4 perf.	1+	20	
119		D Altona 20 mark 02.11.18 vm stjerne	0	15	
120		D Altona 20 mark 02.11.18 vm linier	0	15	
121		D Elmshorn 5 mark 07.11.18	01	25	
122		D Hersfeld 20 mark 04.11.18	01-0	25	
123		D Kiel 5 mark 15.10.18	01-0	10	
124		D Mosbach 5, 10 mark 15.11.18	0,0	20	
125		D Neumünster 10 mark 12.11.18	1+	10	

 : se billede på www.nfns.dk

Hammerslagspris ved medlemssalg og auktion den 13. november 2018

Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris		
1		22	10	43	35	64	800	85	106	36	
2		23	10	44	10	65	2470	86	107	5	
3		24	5	45		66	212	87	108	115	
4	95	25	10	46	40	67		88	25	109	5
5	20	26		47	28	68	2500	89		110	10
6	20	27		48	34	69	2500	90		111	22
7		28		49	20	70	30	91	40	112	
8	24	29		50	20	71	50	92		113	5
9	22	30	10	51	30	72	38	93		114	1000
10	150	31		52	32	73	35	94		115	18
11		32		53	100	74	35	95		116	25
12	10	33		54	85	75	35	96		117	25
13		34	15	55	40	76	5	97		118	25
14		35	15	56		77	14	98		119	25
15	38	36	15	57	20	78	20	99		120	25
16	160	37		58	85	79	16	100		121	20
17	44	38	15	59	475	80	50	101		122	
18	60	39		60	1060	81	75	102		123	
19	40	40	125	61	1825	82		103		124	20
20	44	41	125	62	750	83		104		125	20
21	30	42	85	63	450	84	25	105		©	

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med auktion **tirsdag den 8. januar 2019 kl. 19.30** i NygadeHuset i Aabenraa.

Da foreningens beholdning af kommission mønter/sedler er ved at være solgt, vil vi gerne opfordre medlemmerne til at indlevere mønter/sedler til salg.